

Potrošnja poliamida: Srbija i svet

U segmentu konstrukcionih termoplasta, poliamidi zauzimaju jedno od značajnijih mesta po potrošnji. Iako poliesteri izgledaju dominantno u ovoj oblasti, najveći deo količina odnosi se na njihove ambalažne primene (PET) i nisu direktno povezane sa inženjerskim primenama. Takođe, treba napomenuti i da se deo potrošnje poliamida odnosi na industriju vlakana, tako da su konkretne primene u konstrukcionim proizvodima relativne. Iako izgleda poznato, zanimljivo je sagledati mesto koje Srbija ima na globalnom nivou, naravno sa aspekta uvoznika i potrošača ovog materijala. Zato je u prvom delu ovog pregleda predstavljena globalna spoljnotrgovinska razmena poliamida po svim vrstama, a prema poslednjim raspoloživim podacima koje daje grupa za statistiku pri UN. Drugi deo teksta odnosi se na podatke Republičkog zavoda za statistiku Srbije gde se može videti značaj našeg tržišta u svetskim razmerama.

TABELA 1. Uvoz poliamida po zemljama za period 2009-2013. (u 000 USD)

Zemlja	2009	2010	2011	2012	2013
Kina	2.173.362	2.960.268	3.486.800	3.307.891	3.434.914
Nemačka	896.774	1.437.772	1.800.187	1.573.780	1.584.938
Belgija	444.463	624.330	737.495	725.569	833.277
Italija	438.465	692.909	804.652	727.935	747.795
Hong Kong / Kina	333.849	533.442	545.910	537.352	637.835
SAD	326.208	477.283	515.349	610.534	581.266
Republika Koreja	290.702	444.549	544.427	554.864	568.781
Japan	310.532	539.553	604.867	615.427	564.129
Francuska	421.188	556.607	652.277	537.073	561.173
Meksiko	223.265	318.704	385.171	439.798	447.107
Velika Britanija	222.279	314.560	375.557	370.759	354.439
Tajland	154.930	258.447	287.097	310.775	344.273
Tajvan / Kina	191.450	348.449	469.520	338.273	337.080
Indija	112.445	180.830	278.496	280.397	336.977
Austrija	182.578	295.127	376.134	301.675	299.454
Poljska	159.585	240.477	295.656	267.303	290.668
Turska	126.048	200.923	261.209	247.937	282.165
Češka Republika	132.173	188.296	286.140	317.919	281.358
Španija	169.713	262.861	289.258	242.815	246.768
Holandija	110.976	153.102	182.277	180.400	175.619
Slovačka	64.867	108.453	154.424	170.755	155.288
Mađarska	66.671	93.739	112.549	111.046	134.614
Slovenija	66.491	90.322	107.022	92.819	100.396
Ruska Federacija	27.503	42.345	53.597	82.527	73.575
Rumunija	33.702	48.417	66.751	63.931	67.971
Danska	48.591	51.494	59.812	61.772	67.586
Portugalija	34.626	49.804	52.113	48.955	52.403
Malta	16.494	28.421	35.068	26.874	26.295
Letonija	10.351	24.585	35.876	30.634	22.614
Litvanija	8.153	12.925	17.479	20.467	22.389
Bugarska	6.361	11.106	16.426	18.318	22.258
Irska	13.440	20.768	23.663	17.487	18.063
Ukupno svet	8.938.083	13.264.678	15.937.208	15.135.663	15.547.900

TABELA 2. Izvoz poliamida po zemljama za period 2009-2013. (u 000 USD)

Zemlja	2009	2010	2011	2012	2013
SAD	1.292.235	2.199.670	2.608.567	2.424.811	2.705.238
Nemačka	1.672.143	2.446.126	2.845.599	2.544.109	2.631.040
Belgija	845.677	1.356.439	1.495.252	1.315.360	1.272.167
Tajvan / Kina	786.211	1.037.026	1.254.916	1.155.100	1.219.062
Holandija	647.258	876.022	1.023.295	941.228	981.748
Italija	457.189	655.885	768.208	682.145	704.747
Francuska	471.684	649.124	703.427	656.375	648.932
Japan	408.766	619.119	654.126	675.473	621.681
Kina	297.036	459.106	624.203	657.114	580.359
Republika Koreja	280.373	473.163	551.967	508.352	527.035
Poljska	145.237	194.807	262.596	295.604	340.100
Španija	168.423	240.179	275.674	292.386	275.293
Ruska Federacija	117.610	210.992	328.019	210.395	233.293
Tajland	74.770	148.910	260.189	220.832	232.744
Belorusija	28.116	28.273	43.303	79.939	96.038
Velika Britanija	97.887	71.805	90.757	90.712	94.000
Slovenija	40.798	50.017	62.904	74.443	74.074
Indija	8.678	11.283	18.670	24.746	44.897
Slovačka	8.002	8.175	15.232	27.654	41.762
Austrija	23.001	32.637	37.807	35.061	36.915
Turska	8.699	16.442	18.934	22.205	26.542
Češka Republika	8.818	10.840	15.866	15.889	18.492
Danska	4.789	5.593	6.872	7.683	11.422
Litvanija	2.800	6.422	10.334	9.860	9.499
Finska	3.151	5.273	5.964	5.128	5.148
Mađarska	2.734	3.137	4.229	4.102	5.137
Norveška	5.695	6.005	6.420	5.420	3.121
Rumunija	205	1.708	2.042	1.872	1.948
Malta	36	77	82	344	1.743
Grčka	427	1.181	2.608	1.771	1.712
Ukupno svet	8.735.421	13.062.522	15.449.875	14.433.415	14.446.043

Najveći svetski uvoznik poliamida ubedljivo je Kina, sa uvozom koji je skoro jednak onom koji zajedno ostvaruju Nemačka, Belgija, Italija i SAD. Time se Kina svrstava i u najvećeg neto-uvoznika, sa količinama u izvozu koje su ispod 25% od uvezenih. Iako značajan uvoznik, ali i izvoznik, Nemačka uspeva da ostvari suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni poliamida od oko jedne milijarde USD.

Inače, najveći neto-izvoznik poliamida na globalnom nivou su SAD, sa suficitom od oko 2 milijarde USD. Među zemljama sa relativno uravnoteženim bilansima nalaze se i Italija, Belgija i Japan. U okviru najvećih izvoznika nalazi se Tajvan iz regiona Azije, a Holandija u evropskoj oblasti. U Evropi su značajniji izvoznici i Francuska, Poljska i Španija, dok je Velika Britanija neto-uvoznik ovog materijala.

Zanimljiva stvar je i da prve najveće četiri zemlje izvoznice poliamida, SAD, Nemačka, Belgija i Tajvan, obuhvataju skoro 60% ukupnog svetskog izvoza, jer su u ovim zemljama i najveći kapaciteti za proizvodnju. Takođe, pri vrhu liste izvoznika su i Holandija, Italija, Francuska i Japan, poznati po renomiranim proizvođačima poliamida. Iza Koreje, Španije, Poljske, Rusije i Tajlanda, nalaze se zemlje s manjim izvoznim mogućnostima.

Zanimljiv je slučaj Slovenije, koja po uvozu poliamida od oko 100 miliona USD spada među srednje uvoznike, ali i sa izvozom od oko 75 miliona USD među solidne izvoznike. Razlika ostaje na domaćem tržištu, a visoke količine u prometu verovatno su rezultat sedišta nekih značajnih proizvodno-trgovinskih firmi u ovoj zemlji. Sve zemlje u našem okruženju veliki su neto-uvoznici usled nedostatka proizvodnje u regionu, a potrošnja poliamida jeste rezultat razvijenosti odgovarajuće industrije. Najveći uvoznik je Mađarska sa preko 130 miliona USD i izvozom koji je simboličan. Uvoz u Rumuniju je skoro 70 miliona USD, uz zanemarljiv izvoz. Uvoz u Bugarsku je mnogo manji i iznosi samo 22 miliona USD.

Situacija u Srbiji je optimistična, jer je nakon 2011. došlo do postepenog rasta potrošnje, čiji je obim prilično skroman. Posmatrano u svetskim razmerama, to je i logično, ali posmatrano u odnosu na zemlje slične veličine i nije. Tako je, na primer, Slovačka prošle godine uvezla poliamida u vrednosti od preko 150 miliona USD (uz trećinu izvezenog), a potrošnja u Srbiji se kreće na nivou od oko 6 miliona USD. Znatno veći potrošači su baltičke države, ali i neke afričke zemlje.

Potrošnja poliamida u Srbiji

Poliamidi, kao konstrukcioni termoplasti, nemaju još uvek dovoljnu primenu u domaćoj prerađivačkoj industriji. Pre bi se moglo reći da inostrani investitori, podižući kapacitete u Srbiji, podižu i potrošnju poliamida. S obzirom da je primena vezana za proizvode posebne namene, kao što su automobilska, elektroindustrija i elektronika, izrada mašina i opreme, ali i tekstilna industrija, rast potrošnje može se očekivati u narednom periodu. Sva domaća potrošnja vezana je isključivo za uvoz sirovina. Naredni pregled uvoza obuhvata PA 6, PA 11, PA 12, PA 6.6, PA 6.9, PA 6.10 i PA 6.12, a prema podacima Republičkog zavoda za statistiku (tabele 1 – 3).

TABELA 1. Pregled uvoza PA za 2011.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Nemačka	277,8	1.103,5	3.972
Španija	126,7	573,2	4.524
Švajcarska	106,5	510,3	4.792
Italija	112,0	358,2	3.190
Turska	82,1	334,0	4.068
Holandija	65,2	247,0	3.788
Japan	19,1	132,0	6.911
Austrija	24,7	105,6	4.275
Mađarska	10,9	36,7	3.367
Ukupno:	825,0	3.400,5	4.122

TABELA 2. Pregled uvoza PA za 2012.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Španija	258,0	1.137,0	4.407
Nemačka	230,0	820,0	3.565
Holandija	219,0	731,0	3.338
Švajcarska	78,0	448,0	5.744
Turska	90,0	337,0	3.744
Italija	47,0	163,0	3.468
Slovačka	52,0	142,0	2.731
Japan	21,0	134,0	6.381
SAD	11,0	71,0	6.455
Ukupno:	1.006,0	3.983,0	3.959

TABELA 3. Pregled uvoza PA za 2013.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Holandija	348,3	1.120,2	3.216
Nemačka	282,0	1.056,7	3.747
Španija	153,4	624,2	4.069
Italija	155,4	526,6	3.389
Turska	123,9	434,1	3.504
Švajcarska	46,9	430,1	9.170
Japan	47,0	304,4	6.477
SAD	30,9	207,6	6.718
Slovačka	70,5	183,9	2.609
Ukupno:	1.258,3	4.887,8	3.884

Izvor: Republički zavod za statistiku

Pored prethodnog uvoza prema vrstama poliamida, zvanično je registrovan i uvoz ostalih poliamida u primarnim oblicima (tabele 4 – 6).

TABELA 4. Pregled uvoza ostalih PA za 2011.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Švajcarska	199,2	1.117,9	5.612
Nemačka	82,1	356,2	4.339
SAD	15,5	213,1	13.748
Italija	54,2	189,0	3.487
Austrija	36,3	175,1	4.824
Slovenija	36,5	87,1	2.386
Finska	19,1	52,7	2.759
Mađarska	6,7	39,0	5.821
Kina	5,0	23,4	4.680
Ukupno:	454,6	2.253,5	4.957

TABELA 5. Pregled uvoza ostalih PA za 2012.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Švajcarska	215,0	1.249,0	5.809
Nemačka	92,0	366,0	3.978
Slovenija	107,0	220,0	2.056
Italija	18,0	85,0	4.722
Mađarska	4,0	20,0	5.000
Finska	3,0	9,0	3.000
Argentina	0,0	9,0	-
Austrija	0,0	8,0	-
Hrvatska	0,0	0,0	-
Ukupno:	439,0	1.966,0	4.478

TABELA 6. Pregled uvoza ostalih PA za 2013.

Zemlja porekla; uvoz	Količina (tona)	Vrednost (hilj. USD)	Prosečna cena (USD/t)
Švajcarska	98,8	667,2	6.750
Nemačka	67,1	272,5	4.061
Slovenija	106,8	226,0	2.116
Italija	10,7	48,4	4.523
Mađarska	1,8	9,6	5.333
Argentina	0,0	9,1	-
V. Britanija	0,0	1,1	-
Francuska	0,3	1,0	3.333
Indija	0,1	0,9	-
Ukupno:	285,6	1.235,8	4.327

Izvor: Republički zavod za statistiku

Navedeni podaci upućuju na zaključak da lagani porast potrošnje poliamida u Srbiji poslednjih godina jeste rezultat otvaranja industrijskih pogona vezanih za proizvode višeg kvaliteta i veće kompleksnosti. Ne treba zaboraviti ni velikog domaćeg proizvođača specijalne folije za prehrambenu ambalažu koji već duže vreme troši značajne količine ovog materijala. Ukupno posmatrano, Srbija sa potrošnjom od nešto preko 6 miliona USD spada među najmanje korisnike poliamida u svetu.

Borko Mijucić